

Egyenes beszéd a papagájok viselkedéséről

S.G. Friedman, Ph.D
Dept. of Psychology
Utah State University

Originally Presented at the StopPDD Conference, Nov 2004

Egyenes beszéd a papagájok viselkedéséről Az előre megalkotott vélemények és mélyen gyökerező elképzelések tekintetében – nem beszélve általában a viselkedésről magáról – fókuszban tartani a tudományos megközelítést, néha valóban nehéz.

Talán most ezt gondolod:

„Viselkedés tudomány? Na, ne már... semmi sem maradt már a józan észnek?”

Sajnálatos módon, a papagájtartás témája túl sokáig maradt az úgy nevezett józan ész határain belül, és inkább bizonyult átlagosnak, mint értelmesnek.

A józan ész valamivel több, mint a népi bölcsességek jegyzőkönyve, mint egy klisé, vagy egy hegyi beszéd a viselkedésről.

A józan ész, biztat minket, hogy azt tegyük, ami belátásunk szerint a legjobb, ahelyett, hogy megpróbálnánk rájönni, mi lenne a legjobb lépés a jelenlegi tudomány szerint.

A józan ész széleskörű elfogadása túl sok szakembert termelt ki, túl kevés szakértelemmel.

Végeredményképp a papagájtartók sokszor ellentétes tanácsokat követnek, melyeket ugyanabban a magazinban, sőt sokszor ugyanabban a cikkben olvastak.

Az emberek által tapasztalt problémákat az alapvető tudományos ismeret hiánya okozza, vagy súlyosbítja.

A józan ész már definíciója szerint is következtelen, hiszen nem olyan tudományos módszereken alapul, mely tényeket és teóriákat egyeztet össze.

A tudományos módszer nem csak szabályok gyűjteménye, meghatározásához három olyan általános alapelvet használnak, melyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy papagájainkkal sikeres kapcsolatot alakíthassunk ki.

Először is, a tudomány alkalmazza a mérhető jelenségek rendszeres, állandóan ismétlődő megfigyelését.

A papagájok viselkedésének jelenlegi értelmezését mérgezik a szájról szájra terjedő állítólagos, feltételes elképzelések. Ezt lentebb ki is fejtem majd.

Másodszor, a tudomány célja, hogy ismétlésen, és független, egyenrangú megfigyeléseken keresztül nyilvánosan igazolható tudást hozzon létre.

A papagájok viselkedésének birodalmában egy „bármilyen jó” hozzáállás eredményezi az ehhez hasonló állításokat:

„Csak te tudod, mi a legjobb a papagájodnak!”

A papagájok viselkedésének témájában bekövetkező vélemény-különbségekből fakadó vitákat túl sokszor oszlatják fel arra hivatkozva, hogy nincs egyértelmű megoldás, nincs kész recept.

Harmadszor, a tudomány tesztelhető magyarázatokat keres.

Például: a hasonló tollazatú madarak fészkelnek együtt, vagy csábító számukra a különbözőség? Minden horgas csőrű madár ragadozó?

Mostanában gombamód szaporodnak az interneten a papagájokra szabott tantervek, így a rossz tanácsok, az elterjedt tévhitek, és azok „jó” tanácsként való továbbadása, majdnem megfékezhetetlenek.

Ezek a reklámok ügyesek, az eladók meggyőzőek.

Ha a papagájunknak jót akarunk, a mítoszoknak nem adhatunk ugyanolyan státuszt, mint a tudományosan megalapozott információknak.

Egy tengeren túli viselkedéssel foglalkozó tanácsadói oldal azt javasolja a szelídítésre, hogy addig vegyük ki pusztá kézzel, marokra fogva madarunkat, amíg meg nem tanulja, hogy ha csíp, azzal nem ér el semmit. Míg végül már csípés nélkül is ki tudjuk venni a ketrecéből.

A cikk írója külön kitért arra, hogy bár véresre csípi majd madarunk a kezünk az elején, mindenképpen megéri.

Sajnálatos módon, nagyon nehéz a mítoszokkal és a szájról szájra terjedő rossz információkkal megküzdeni.

Kiváltképp igaz ez a viselkedés-tudomány területére.

Nekünk, mint gondviselőknek kritikusan kell hozzáállnunk a szakértői véleményekhez, hogy fel tudjuk ismerni, mi a kitalált válasz a problémánkra, és mi az, ami tudományos tényeken alapul.

Inkább óvakodjunk a fiktív gyógyírektől. Meg kell tanulnunk a viselkedés és tanulás alapelveit anélkül, hogy túlságosan leegyszerűsítsük.

Ha megnézzük azt, hogy évente több ezerrel nő az eladott és aztán magukra hagyott papagájok száma, rögtön szembe tűnik, hogy nincs vesztegetni való időnk.

Lejebb öt, a viselkedés tudományával és a papagájok viselkedésével kapcsolatos tévhitet tárgyalunk majd, melyeket már rutinszerűen megvitattunk különböző fórumokon.

Hogy ezeket a tévhitet elosztassuk, egyenes beszéd szükségeltetik a viselkedésről.

Közös célunk, hogy arra ösztönözzük a papagáj tulajdonosokat, hogy tanuljanak meg többet, a viselkedés tudományáról és a papagájokkal való együtt életről, a tanulásról, és a tanításról.

Ne félj, nem olyan meredek dolog ez! Legtöbbünknek ez csak annyi, hogy meg kell ismernünk ezt az új területet. De ettől lesz izgalmas az egész!

1. A viselkedés-tudomány nem alkalmazható a valódi világra

Sokan úgy gondolják, hogy a viselkedés-tudomány kizárólag laboratóriumi körülmények között működik, vagy, hogy az általa laborokban felfedezett alaptörvények csak patkányok és galambok esetében működnek.

Ezzel ellentétben, az Alkalmazott Viselkedés Analízis (AVA) a való világban ágazik szerte, és kísérleteivel az elmúlt 60 évben nagyon széles körben, mindenféle viselkedésre való megoldással találkozott.

Itt egy lista azokról a területekről, ahol az AVA roppant eredményesen működött.

- tanítás
 - klinikai pszichológia
 - autizmus
 - önvészélyes viselkedés
 - fejlődési rendellenességek
 - gyermeki értékelés, „gyerekes” viselkedés kezelése
- gerontológia (az öregedés és öregkor élet- és kórtanával foglalkozó tudomány)
- a szervezet teljesítőképességének kezelése
- tréning és szerkezeti modellezés
- magabiztos viselkedés
- a viselkedés kísérletező analízise
- agysérülések
- operáns emberi kutatás
- vadállat és háziállat tréning
- verbális viselkedés
- viselkedési gyógyszerterápia, drog-önkezelés és drog-megítélés
- viselkedéstani toxikológia
- viselkedéstani orvostan
- a viselkedés számítógépes modellezése
- mesterséges intelligencia
- döntéstámogató rendszerek

- emberi tényező és felhasználói felület design

Többé már nem kérdőjelezhető meg, a viselkedés-tudomány fontossága az ember és más állatok életének tökéletesítésének témájában.

2. Nem változtathatsz a mélyen begyökerezett viselkedésmintákon

Az ösztönök és a környezet elválaszthatatlanul összefonódott.

Ez az új nézet nagyban köszönhető azoknak az új felfedezéseknek, amelyek a tanulást a tapasztalat hatására bekövetkező viselkedésváltozásként írják le, és amelybe beletartozik a génaktiváció is.

Ebben a kölcsönös mintázatban a tapasztalat aktiválja a géneket, amelyek proteineket termelnek, megváltoztatva ezzel az agy ideg pályáit és megváltoztatják azt, ahogyan az egyed viselkedik. Ezen út minden lépéséhez hozzátartozik a környezet.

A belső, ösztönös viselkedés automatikus, előzetes tapasztalat nélkül hajtódik végre.

Ezekhez tartoznak a reflexek (pl.: pislogás) és más, rugalmas viselkedésminták (pl.: fürdés), melyek egy faj minden egyedére jellemzők.

Vannak továbbá genetikai vonalak, melyek növelhetik a nagyon általános viselkedési hajlamok (pl.: félnétség) előfordulását.

Mégis, a belső viselkedésminták, ezen formái sem függetlenek a tapasztalástól.

Például amikor valaki leejt egy nagyon nehéz könyvet, legtöbbször megijed, de a negyedik, vagy ötödik alkalommal már szemünk sem rebben, mint ahogy a papagájunké sem.

Azok az ingerek, melyek gyakran érnek minket, elvesztik hatásukat.

Túl gyakran magyarázzák az emberek a beidegződéssel, saját tanítással kapcsolatos tudásuk hiányosságát.

Mindent elsöprő következtetéseket vonnak le minden papagájjal kapcsolatban, kizárólag személyes és korlátozott, gyakran kevés számú, vagy egyke, sokszor rosszul tartott madaruk viselkedése, és tapasztalataik alapján.

Például: az amazonok velük születetten félnek a vörös színtől, a nimfák velük születetten rikácsolnak hajnalban és napnyugtakor, az arák pedig velük születetten agresszívek.

Természetesen ennek a feltételezett veleszületettségnek, az az elgondolás szolgálhat alapjául, miszerint van valami a madarak agyában, ami nem változtatható meg.

A kritikus gondolkodó ezt kérdi ilyenkor:

„Ha ezek a viselkedés minták ilyen mélyen gyökereznek, miért nem viselkedik így az összes amazon, nimfa és ara?“, vagy

„A környezet milyen módon ad számot, ezen viselkedésekről, és tartja fenn azokat?“

3. A madarakat ösztöneik vezetik arra, hogy uralkodjanak tulajdonosaik felett

A pszichológiában, az olyan fogalmak, mint domináns, agresszív és félnk, nem mások, mint nagyzoló címkék és feltételezések.

A feltételezés, egy olyan belső, mentális folyamat, amely magyarázni kívánja a viselkedésminták mélyben rejlő okát.

Definíciójánál fogva a feltételezéseket nem kezelhetjük tudományos válaszként, inkább helyfoglalónak tekintjük őket addig, amíg a tudomány nem tud meg többet azokról, a testünk fizikai rendszerével kapcsolatba lépő külső és belső környezeti hatásokról, amelyek a viselkedésmintákat létrehozzák.

Egy elterjedt tévhit szerint a papagájok azért csípnek meg minket, mert belső késztetést éreznek arra, hogy felettünk uralkodjanak.

Mindazonáltal, tisztában vagyunk vele, hogy madarunk viselkedését, az őt körülvevő környezet is alakítja.

Ha viszont a tényekhez ragaszkodunk, az egyetlen bizonyíték arra, hogy a csípést magyarázó mentális folyamat a dominancia utáni belső szükség, az a megfigyelhető viselkedés maga.

A dominancia közvetlenül nem mérhető, mivel úgymond nem létezik – inkább csak egy elképzelés.

Aminek nincs kézzel fogható formája, az nem lehet felelős a viselkedésért.

Aki így gondolkodik, egész egyszerűen nem gondolkodik tudományosan.

Amikor papagájod a ketrec tetejéről megcsíp téged, vajon magasság-dominanciáját, félelmét, vagy csak szimplán azt próbálja kifejezni, hogy nem szeretne onnan lejönni? Honnan tudhatnád?

A dominancia-teória eredete

A papagájtartók közösségében gyakori hiedelem, hogy a madarunknak örökölt szüksége van arra, hogy az emberi csapatban domináns szerepe legyen, hogy ő legyen a fa királya.

Sokan úgy beszélnek madaraikról, mint a vezetés megszállottjairól, akik felsőbbrendűségi vágyuktól vezérelve minden lehetőséget kihasználnak, hogy megnyerjék a dominanciáért vívott harcot.

Ennek ismételtetése, nem pedig kutatás az, amely ezért a tévhitért felelős.

Furcsa, hogy ez a magyarázat még a mai napig tartja magát, annak ellenére, hogy nincs ezt megerősítő, ornitológusoktól, biológusoktól, vagy vad-viselkedés kutatóktól származó egybehangzó bizonyíték.

Látszólag, természetes környezetükben nincs olyan, hogy alfa-papagáj és nincs egyenes ágú hierarchia sem.

A papagájok közötti viszályok viszonylag ritkák, rövidek, kimenetelük pedig kiszámíthatatlan, változó, mint a széljárás.

A vadonban az élet nem olyan szép rendezett, mint ahogyan mi formálnánk.

Ugyancsak érdemes megemlíteni, hogy csak úgy, mint nekünk, a biológusoknak is fegyelmeznünk kell magukat, hogy a megfigyelhető viselkedések tanulmányozása közben ne tévedjenek a magyarázó kitalációk világába.

A tudomány története minden területen telis-tele van ilyen félremagyarázásokból eredő hibákkal.

Úgy tűnik, hogy a papagájok domináns viselkedése nem más, mint a saját, uralkodásra vágyó viselkedésünk kivetülése.

Gondkoddj el ezen: Amikor madaradat a ketrec tetején lévő játszóteréről, annak belsejébe szeretnéd tenni, megpróbálsz dominánsan fölé kerekedni, vagy csak szimplán úgy gondolod, hogy más helyen kell már neki lenni?

Mennyiben más ez, mint madarad szándéka, amikor ezt visszautasítja?

Talán sosem fogjuk megtudni, mi munkál papagájunk megfigyelhető viselkedése alatt.

Az ember nézőpontjából figyelve, minden nemű ellenállást könnyű a dominanciáért folytatott harcnak betudni.

A viselkedés-változás nézőpontjából a megjelenő viselkedés legésszerűbb oka, egy múltbéli következmény.

Íme néhány példa, ami segítségével jobban megérthetjük, megjósolhatjuk és megváltoztathatjuk a viselkedést:

1. Példa

Előzmény: Ádám felajánlja a kezét Zoénak.

Viselkedés: Zoé fellép rá.

Következmény: Ádám, madarát, Zoét a ketrecébe teszi.

2. Példa

Előzmény: Ádám felajánlja kezét Zoénak.

Viselkedés: Zoé megcsípi.

Következmény: Ádám Zoét a ketrec tetején hagyja.

Meg tudod jósolni Zoé jövőbeli viselkedését, az első példa esetében?

Az Ádám által adott következmény fényében vajon többször, vagy ritkábban lép majd fel Zoé a kezére? És mi a helyzet a második példával?

Az Ádám által adott következmények fényében vajon Zoé többször, vagy kevesebbszer fog majd csípni?

Melyik magyarázatnak vehetjük több hasznát, hogy megváltoztassuk Zoé viselkedését: a dominancia elmélete, vagy a múltbéli következmények figyelembe vétele?

Azt hisszük tudjuk, hogy az ezeket az elméleteket, és fiktív magyarázatokat használó emberek mire is gondolnak, de minden esély megvan rá, hogy valójában lövésünk sincs.

4. A papagájok olyanok, mint a 3-5 éves gyerekek.

Hogy megvizsgálhassa az állatok kognitív képességeit Irene Pepperberg, Alexnek, egy kongó jákónak a viselkedését tanulmányozta.

Választását nagyban befolyásolta az az egyedülálló tulajdonság, hogy sok papagáj beszél.

20 év intenzív tréning és sok ezer óra tanítás alatt Alex megtanulta megkülönböztetni tárgyak 50 különböző csoportját, 5 különböző alakot, 7 különböző színt, 4 különböző anyagfajtát, számolni 6-ig, és az ugyanaz - különböző, kisebb - nagyobb koncepcióját, a nulla, és a nem szó jelentését.

Olyan összetett kérdésekre tudott válaszolni, hogy az elé tett tárgyak között melyik szín szerepel négyszer.

Dr. Pepperberg rendszeresen írt publikációkat kutatása eredményeiről és Alex fejlődéséről, amelyek szerint laboratóriumi körülmények között Alex 80 százalékban helyesen válaszolta meg a feltett kérdéseket. Még önálló szóalkotásra is képes volt: a banán (banana) és cseresznye (cherry) szavak ismerete alapján egy piros, félbevágott alma megnevezésére, aminek még nem tudta a nevét, a banerry szóösszerántással válaszolt.

2005-ben több tudományos lap is beszámolt róla, hogy Alex önmagától feltalálta a „nulla” fogalmát.

Elkezdte az általa már ismert *none* ('semmi') szót matematikai jellegű kérdésekre alkalmazni. Ez azért is kiemelkedő teljesítmény, mert az európai kultúra egészen a 17. századig nem ismerte és nem használta a nulla fogalmát.

Azok számára, akik úgy gondolták, hogy ezek elsajátítása csak az ember – vagy esetleg a legokosabb emberszabásúak – számára lehetséges, ez egy erőteljes demonstráció volt az állatok tanulási képességeiről.

Ahogy Pepperberg leírta:

„Lenyűgözően érdekesítő, hogy akadnak olyan tőlünk evolúciósan elszeparált élőlények, akik ugyanazokat az egyszerű formákat mutatják összetett kognitív feladatok megoldása során, mint a fiatal gyerekek.”

Még azok számára is, akik úgy ünneplik magukat, ahogy az gyanítható, ezen demonstráció lehetővé teszi, hogy esendő józan eszünk, tényekkel helyettesítsük.

De ezek az adatok megvilágítanak még egy nagyon fontos témát, amely legnagyobb dilemmánk szívébe hasít.

Vajon a nappalinkban is meg tudjuk-e adni papagájainknak azt, amire szükségük van?

Egyfelől, a gyermekekhez való hasonlítás adja a kritikus csapást: a papagájok nem növények, amik élnek vízen, napfényen és bő földön.

Továbbá nem dekorációk, nem arra szolgálnak, hogy hangsúlyozzák a felvert párnáink diszkrét színeit.

Intelligens, gondolkodó, érző és tetterre kész teremtmények, akik nem arra születtek, hogy mozdulatlanul álljanak.

Másrésről, értelmes dolog azt feltételezni, hogy más fajok is képesek hasonló megkülönböztetések elsajátítására, ilyen intenzív tanulási lehetőség mellett.

Valójában el sem tudom képzelni, hogy egy ember mennyi mindent tanulhatna meg 20 év alatt, egy személyre szabott, napi rendszerességű tanítási folyamat mellett.

Így, az igazi üzenet és tanulság, meghaladja a gyermekek és a papagájok összehasonlítását.

Nem az úgynevezett intellektuális kapacitásról van szó, nehogy az egyik fajelméletet egy másikkal helyettesítsük!

Úgy értem, nem érdelem meg bármilyen gondozásunkba vett állat, hogy ingerekben, lehetőségekben, aktivitásban és megoldandó feladatokban gazdag életet éljen? Vagy ez csak azon fajoknak jár, akik összetett, megismerő feladatoknál ugyanúgy viselkednek, mint gyermekeink?

Van egy másik megfontolás is. A fenti, gyakran elhangzó állítás vajon nem bántja a papagájokat?

Vajon hány madarat hagytak magára mentálisan, mert nem úgy viselkedtek, mintha tollas gyermekek lennének, mert nem engedelmeskedtek gazdáiknak, vagy mert agresszívek voltak az idegenekkel?

Itt egy lista a 3-5 éves gyermekek viselkedésének karakterisztikájáról. A lista csak a kognitív funkciókra alapuló feladatokat tartalmaz.

- Képes tárgyakat nagyság szerint sorba tenni egy vonalba
- képes felismerni néhány betűt, ha azokat már megtanulta
- képes leírni saját nevét
- felismer ismerős szavakat egyszerű könyvekben, vagy táblákon
- megérti a legmagasabb, legnagyobb, ugyanaz, több, benne, rajta, fölötte, alatta koncepcióját
- képes megszámolni 1-7 tárgyat, de nem mindig a helyes sorrendben,
- megérti a napi rutin szabályait
- képes nagyjából komplex mondatokban beszélni: „A baba megette a sütit, mielőtt az asztalra tehettem volna.”
- sok kérdést tesz fel, a születéssel és a halállal kapcsolatban is
- élvezettel énekel egyszerű dalokat, rímeket és értelmetlen szavakat
- elsajátít egy nyelvet, hallgató szintig
- megtanul nevet, címet és telefonszámot
- ha megtanították, válaszol „ki”, „mi”, „mikor”, „miért” és „hol” kérdésekre
- egy tevékenységet 10-15 percig folytat
- 6-8 színt és 3 formát nevez meg
- 2 össze nem függő irányt követ
- alapvető felfogása van a dolgok számát, súlyát, színét, textúráját, távolságát, pozícióját és az időt illetően
- felfogja a gyors időváltozást, mint például, hogy mi történt előző nap, de nem érti a naptári dátumokat.
- sokáig képes figyelni és befejez tevékenységeket
- megérti és emlékszik a saját maga által elért eredményekre
- múlt idő ragozása, használata

Az üzenet tehát, hogy a papagájok nem gyerekek és a gyerekek nem papagájok. Ahogyan Marion Breland Bailey már kitűnően megfogalmazta:

„Minden élőlény az élettani faodújának legokosabb lakója. Ha nem lenne az, nem is lenne ott.”

Közülünk néhányan veszik a fáradságot, hogy tanuljanak a papagájok egyedülálló karakterisztikájáról, ami nagyban különbözik az emberekéétől, és életbe vágóan fontos, hogy megértsük, előre jelezzük, és hatást gyakoroljunk viselkedésükre.

A papagájok máshogyan látnak, hallanak, emésztenek, de még máshogy is lélegeznek, mint mi. És persze a gyerekek nem repülnek.

Nem bukunk el, amikor azért bálványozzuk papagájunkat, mert saját magunkat látjuk benne tükröződni?

Ők egyszerűen más szemmel látják a világot, nem jobban, vagy rosszabul.

5. A büntetés nem működik a papagájoknál, mert nem értik az ok-okozat közötti összefüggést

Be kell ismernem, hogy vakartam a fejem, amikor ismervén a papagájok tanulási képességeit ezzel a tévhittel találkoztam.

Kétszeresen is fals állítás, mind a kettő bizonyíthatóan hibás.

A büntetés igenis működik, mint minden tanulónál. A papagájok is megértik, az ok-okozat közötti összefüggést.

Ez mérhető az általuk bemutatott viselkedések alapján. Sok olyan okot felsorolhatnánk, hogy miért ne alkalmazzunk büntetést a papagájokkal kapcsolatos problémák csökkentésére, de az, hogy nem értenék az ok-okozat összefüggést, nem egy közülük.

Másfelől van egy kevés irónia abban, ha a papagájok agresszivitását és félelmeit erővel szeretnének csökkenteni.

Ugyanis minden esélye megvan annak, hogy ezeket az erőszakos és félelemmel teli viselkedéseket – legalábbis a madár szemszögéből nézve – az ember keltette.

Talán ez a zavarodottság az egyik legalapvetőbb alapelv, a hatás törvényének félreértelmezéséből származik.

Ennek gyökerei Arisztotelész megfigyeléseiből származnak, de tudományosan elsőként E.L. Thorndike írta le a századfordulón.

Azóta a hatás törvényét több száz faj esetében demonstrálták már.

Egyszerűen megfogalmazva, a törvény azt állítja, hogy a viselkedés, következményeinek függvénye.

Más szavakkal, a reakció gyakorisága, következményeinek hatására változik.

A hatás törvényét két alapvető eljárás esetében alkalmazzuk. Ezek a büntetés és a megerősítés.

A megerősítés megnöveli, a büntetés pedig csökkenti egy viselkedés gyakoriságát.

Ezek tudományos definíciók, pontos jelentéssel. Habár az, hogy az emberek sokszor úgy gondolnak a megerősítésre, mint jutalomra, félrevezető lehet.

Például ha minden alkalommal rákiabálsz egy rikácsoló madárra, és a rikácsolás folytatódik, akkor az a kiabálás a madár számára megerősítés volt. Így az általad vélt büntetés, bizonyos esetekben a visszajára sülhet el.

Sokan szó szerint büntetésre, megtorlásra, vagy bosszúra gondolnak.

Az alkalmazott viselkedés analízis során, ha egy büntetés hatására a viselkedésminta nem csökken, akkor az nem is büntetés a madár számára.

Mint azt láthatod, az hogy mi számít büntetésnek és megerősítésnek, magasan egyénfüggő.

A bizonyíték a madár jövőbeli viselkedésében rejlik. Ha egy madár továbbra is egy bizonyos módon viselkedik, akkor az megerősítést nyert, függetlenül szándékaidtól.

Amikor egy következményt következtelenül alkalmazunk, nehéz a tanulónak összefüggést felfedezni a két esemény között.

Ha egy következmény a viselkedéstől időben túl messze következik be, akkor az azonnaliság hiánya csökkenti a következmény hatékonyságát is.

Talán a következtelen alkalmazás és a teljesen egyértelmű ok-okozat hiánya az, amely ezt a tévhitet táplálja.

A papagájok tisztán látják az ok-okozati összefüggést, mivel naponta több száz döntést hoznak, melyek következményeit tapasztalataik alapján jósolják meg.

Azért mennek az etetőhöz, mert ott ételt kapnak, azért lépnek a kezünkre, mert akkor kivesszük őket a ketrecből és azért rikoltoznak, mert akkor megjelenünk.

Vannak tudományos indokok arra, hogy miért a büntetés, a legkevésbé preferált viselkedés-változtató és, hogy miért kell ezt olyan ritkán alkalmaznunk, amilyen ritkán csak lehet.

Több mint 40 éves kutatás bebizonyította, hogy a gyakori büntetés megnöveli négy mellékhatás valószínűségét, amely hátrányos az állatok életminőségére nézve.

Ezek az:

1. agresszió,
2. fásultság,
3. általános félelem
4. és szökésre, valamint elkerülésre törekedő viselkedés.

Sajnálatos módon, ezekkel gyakran találkozhatunk a fogságban tartott papagájoknál.

Ennek arra kellene vezetnie minket, hogy gondolkodjunk el azon, hogy a papagáj szemszögéből nézve nem büntetés-e már az, hogy emberek között kell élnie.

Szerencsére a pozitív megerősítés a büntetés méltó alternatívája. A pozitív megerősítés arra alapul, hogy a folyamat egy viselkedésmintának gyakoriságát növeli egy olyan következmény véghezvitelével, amiért a madár a jövőben „viselkedni fog.”

Pozitívan megerősítve a kívánatos viselkedéseket, és ezzel egy időben figyelmen kívül hagyva a nem kívánatosakat, növelhetjük azon viselkedésminták előfordulását, amelyeket látni szeretnénk, és csökkenthetjük azokat, amelyeket nem.

Ebben az esetben nem kiírtjuk a nem kívánt viselkedést, hanem helyettesítjük azt, ezáltal magasabb szinten biztosítjuk madarunk számára a pozitív megerősítést az életben.

Egy a problémák megoldására irányuló kevésbé pozitív, tolatodóbb stratégia (és ezáltal kevésbé kívánatos, mint a pozitív megerősítés) a lágy büntetés (viselkedéscsökkentés) procedúrája, más néven a pozitív megerősítésből való kiállítás.

E folyamán a következmény az, hogy a madarunkat úgy fél percre kiszakítjuk a megerősítő tevékenységek közül. Aztán visszatesszük őt a tett helyszínére, hogy ezúttal jól csinálja.

A tanár részéről semmiféle érzelmi viselkedés nem szükséges. A folyamat majd elvégzi a munkát helyetted.

Mint minden procedúra esetében, ezt is kifogástalan következetességgel és közvetlenséggel kell végrehajtani. Ezekről a stratégiákról többet is olvashatsz Az idomítás művészetében.

Végekövetkeztetés

Képességeinket, tudásunkat, ismereteinket fejleszteni ezen a területen, mint papagáj-tanároknak, trénereknek és gondozóknak olyan, mint kondiba jönni.

Ki kell kerülnünk a komfort zónánkból, felkészülni a feladatokra és a változásra. Nehéz munka a józan ész tudománnyal helyettesíteni.

Sokan mondták már nekem, hogy ezen célok nem túl reálisak egy fickónak, akit „Átlagos Papagáj-Tulajdonosnak” hívnak.

Találkoztam már sok madarassal, de még nem találkoztam senkivel, akit így hívtak volna.

Sokkal találkoztam, akik kíváncsisága, intelligenciája, és papagájuk életének jobbra tételére való elhivatottsága messze áll, az átlagos fogalmától.

Sokunkban megvan a hajlam, hogy saját magyarázatainkba szeressünk.

Két ok van, amiért fontos tudományosan gondolkodni. Először is hogy ne keverjük a szezont a fazonnal, ha papagájokról van szó.

Talán a három legfontosabb tulajdonsága a tudománynak, hogy

1. mérhető és megfigyelhető magyarázatokat keres a viselkedésre,
2. olyan alternatív magyarázatokat keres, melyek a viselkedés és a környezet kapcsolatán alapszanak és az, hogy
3. meg merjük kérdezni azt, aki tanácsokkal lát el minket, hogy: „Honnan tudod ezt?” Biztosítalak, a magabiztos szakemberek szeretik azokat, akik ezt megkérdézik és boldogan válaszolnak is rá.

Ezen három eszköz nagyban hozzájárul majd papagájod jólétéhez. Gyorsan megtanulod majd, hogy az alapelvek bármilyen fajhoz tartozó tanulóra alkalmazhatók.

Mint olyan, egyetlen papagájos szerszámoszláda sem teljes, a viselkedés tudománya nélkül.